

Nejdůležitější informace ze zprávy EUMC „Muslimové v Evropské unii: diskriminace a islamofobie“

Překlady tohoto shrnutí do všech jazyků EU jsou pouze informativní. Směrodatná je anglická verze.

„Muslimové v Evropské unii: diskriminace a islamofobie“ je zpráva Evropského střediska pro sledování rasismu a xenofobie (EUMC) o situaci muslimů v členských státech Evropské unie.

Tato zpráva se zabývá dostupnými údaji o rozsahu a povaze diskriminace muslimů a islamofobních projevů v EU. Toto jednání je nadále nedostatečně dokumentováno a ohlašováno. Zpráva uvádí také příklady správné praxe v členských státech a předkládá návrhy opatření vedoucích k potírání diskriminace a rasismu a podporování integrace.

Hlavní poznatky a závěry

- ✓ Mnoho evropských muslimů se setkává s diskriminací v oblasti zaměstnávání, vzdělávání a bydlení bez ohledu na svůj etnický původ nebo náboženský postoj.
- ✓ Diskriminaci muslimů lze připsat islamofobním postojům i rasistické a xenofobní nesnášenlivosti, tyto jevy jsou totiž často vzájemně propojeny. Nepřátelský postoj vůči muslimům je tedy třeba chápat v širším kontextu xenofobie a rasismu vůči migrantům a menšinám.
- ✓ I přes sporadické údaje o nábožensky motivovaných incidentech je zřejmé, že muslimové jsou vystaveni islamofobním projevům – od slovního vyhrožování až po fyzické útoky.
- ✓ Z dostupných údajů o obětech diskriminace vyplývá, že evropští muslimové jsou často neúměrně zastoupeni v oblastech s horšími podmínkami bydlení, úroveň dosaženého vzdělání se v jejich případě pohybuje pod obecným průměrem a míra nezaměstnanosti je naopak nadprůměrná. Muslimové často vykonávají zaměstnání, která nekladou vysoké nároky na kvalifikaci. Jako skupina jsou ve velké míře zastoupeni v hospodářských odvětvích s nízkými platy.
- ✓ Mnoho evropských muslimů, zejména mladých lidí, se na cestě za sociálním vzestupem potýká s překážkami, což může vést k pocitům beznaděje a sociálního vyloučení.
- ✓ Rasismus, diskriminace a sociální marginalizace jsou závažnými hrozbami pro integraci a soudržnost komunity.

Projevy diskriminace evropských muslimů

Zaměstnanost

V některých členských státech panuje mezi muslimy vysoká nezaměstnanost. Například ve Spojeném království je míra nezaměstnanosti u muslimů vyšší než u osob jiného vyznání,

a to bez ohledu na pohlaví. Ze sčítání lidu v Irsku v roce 2002 vyplynulo, že muslimů je nezaměstnaných 11 %, zatímco průměrná národní nezaměstnanost činí 4 %.

Testováním diskriminace se zjistilo, že muslimové jsou vystaveni projevům diskriminace a mají přístup k omezeným pracovním příležitostem. Například ve Spojeném království vysílala rozhlasová stanice BBC v roce 2004 program, v rámci něhož 50 firem obdrželo žádost o zaměstnání od šesti fiktivních uchazečů s jmény jasně naznačujícími britský (bělošský), africký nebo muslimský původ. Nejčastěji byli k pohovoru pozváni bílí uchazeči (25 %), poté uchazeči černé pleti (13 %). Nejmenší úspěch zaznamenaly osoby s muslimským jménem (9 %). Ve Francii poslala Pařížská univerzita v roce 2004 standardní životopisy uchazečů z různých etnických skupin jako odpověď na 258 inzerátů na prodavače. Ukázalo se, že Severoaafričané měli pětkrát menší naději na přijetí.

Vzdělávání

Dalším faktorem diskriminace evropských muslimů jsou špatné výsledky v oblasti vzdělávání. V několika členských státech, kde značnou část populace přistěhovalců tvoří muslimové (např. v Dánsku, Německu a ve Francii), dokončí vzdělání z řad migrantů ze třetích zemí a jejich potomků méně osob, než je tomu u většinové populace, v průměru také dosahují nižšího vzdělání.

Ze studií PISA organizace OECD o studijních výsledcích migrantů vyplývá, že u studentů, jež se narodili jinde, je gramotnost mnohem nižší než u těch, kteří z daného místa pocházejí. Rozdíly mezi výsledky migrantů a ostatních studentů bývají výraznější zejména v zemích, kde je dosažené vzdělání v rodinách migrantů (především muslimského původu) a jejich socioekonomické postavení relativně nízké.

Co se týče výuky náboženství, řídí se praxe v členských státech různými schémata. Patří sem formální sekulární výuka náboženství, zahrnutí problematiky islámu do různých předmětů či oddělená výuka islámu zajišťovaná v rámci státních škol nebo mimo ně. Muslimské komunity nabízejí také doplňující výuku islámu. V této souvislosti však existují obavy ohledně pozývání imámů ze třetích zemí, kteří nemají vyhovující kvalifikaci a dostatečně, nebo vůbec, neznají místní sociální a kulturní zvyklosti.

Bydlení

Zdá se, že migranti, včetně těch z převážně muslimských zemí, obecně trpí horší úrovní bydlení a jejich situace je v této oblasti poměrně citlivá a nejistá. Co se týče úrovně bydlení, došlo k určitému zlepšení, ale nerovnosti stále přetrvávají, zejména v důsledku nedostatku sociálního bydlení pro nízkopříjmové skupiny, jako jsou migranti či jejich potomci.

Islamofobní projevy

Aby bylo možné rozlišit nábožensky motivované trestné činy, je třeba mít k dispozici větší množství oficiálních údajů. V současné době existují oficiální postupy pro shromažďování údajů o trestných činech, z nichž lze zjistit původ obětí rasově motivovaných trestných činů, pouze ve Spojeném království a ve Finsku. Údaje o trestných činech, ve kterých jsou muslimové výslovně identifikováni jako oběti trestných činů motivovaných nenávisť, zveřejňuje pouze Spojené království.

Z oficiálních údajů i neoficiálních informací nevládních organizací však vyplývá, že islamofobní projevy byly zaznamenány v několika členských státech EU. Tyto případy zahrnují slovní vyhrožování až fyzické útoky na osoby a majetek.

EUMC identifikuje islamofobii a její projevy na základě mezinárodně schválených norem týkajících se otázek rasismu a probíhající práce Rady Evropy a OSN.

Fakta o muslimských komunitách Evropské unie

Stávající demografické statistiky přinášejí pouze odhady počtu muslimů s trvalým bydlištěm v Evropské unii. Nejstřízlivější údaj založený na oficiálních výpočtech a odhadech nevládních organizací hovoří o přibližně 13 milionech muslimů, čili o 3,5 % celkové populace EU.

Muslimové jsou druhou největší náboženskou skupinou v mnohonáboženské společnosti EU. Muslimové žijící v EU jsou značně rozmanitou směsí různých etnik, jazyků, sekulárních a náboženských trendů, kulturních tradic a politických přesvědčení.

Převažují mezi nimi muslimové pocházející z Turecka, severní Afriky, Středního Východu, Pákistánu, Bangladéše a bývalé Jugoslávie. Mnoho z nich je občany EU. Přítomnost některých muslimů s trvalým pobytem v EU má v zemích, ve kterých žijí, dlouhodobou historickou tradici.

EUMC vyzývá zejména k těmto zákonodárným a politickým krokům:

EUMC je přesvědčeno, že opatření a postupy řešící otázky diskriminace a sociální marginalizace by se měly stát politickými prioritami. V politických krocích je třeba zohlednit skutečnost, že mnoho muslimů v EU má zkušenosti s diskriminací, která má negativní dopad na jejich pracovní příležitosti a vzdělání, což následně vede k sociální marginalizaci.

- ✓ **Prováděcí právní předpisy:** Členské státy musí plně uplatňovat antidiskriminační směrnice (směrnici č. 2000/43/ES o rovném zacházení bez ohledu na rasu a směrnici č. 2000/78/ES o rovném zacházení v zaměstnání) a více je využívat, včetně konkrétních opatření na podporu rovnosti. Měly by také zvážit přijetí opatření nad rámec minimálních zákonných požadavků uvedených směrnic a zajistit, aby skupiny vystavené diskriminaci znaly svoje práva a měly k dispozici prostředky k jejich zabezpečení.
- ✓ **Zaznamenávání a sledování islamofobních projevů:** Členské státy by měly zavést postupy pro zaznamenávání všech rasisticky motivovaných incidentů s cílem rozčlenění statistik podle různých skupin obětí, včetně muslimů. Do vzdělávacích programů policie by členské státy měly zahrnout otázky rasismu a rasové rozmanitosti.
- ✓ **Uplatňování politik sociální integrace a začlenění migrantů a menšin:** Členské státy by měly uplatňovat podpůrná opatření na zajištění rovných příležitostí pro migranty a příslušníky menšin, včetně muslimů, a zamezení jejich marginalizace. Menšinám by měla být poskytnuta možnost aktivně se podílet na sestavování politik zaměřených na sociální integraci.
- ✓ **Opatření na podporu zaměstnanosti:** Členské státy by měly zintenzivnit své úsilí o zlepšení situace v oblasti pracovních příležitostí, zejména pro minoritní mládež,

včetně muslimů. Národní i regionální správní orgány by měly hrát hlavní roli v prosazování rovného přístupu k zaměstnání.

- ✓ **Opatření na podporu vzdělávání a odborné přípravy:** Členské státy by měly prozkoumat důvody rozdílů v dosaženém vzdělání. Měly by se vyhnout umístování studentů patřících mezi menšinové obyvatelstvo do oddělených tříd a přehodnotit učebnice, aby byla zajištěna pravdivá prezentace historie menšin. Diskuse o rasismu, xenofobii, antisemitismu a islamofobii by měla být součástí učebních osnov.
- ✓ **Zapojení politických stran:** Všechny politické strany v Evropě jsou vyzývány k podepsání a uplatňování „Charty evropských politických stran pro společnost bez rasismu“¹.
- ✓ **Zapojení muslimů:** Evropští muslimové by měli být stimulováni k aktivnější účasti na veřejném životě (např. na činnosti politických, ekonomických, sociálních a kulturních institucí a souvisejících procesech).
- ✓ **Média:** Média by měla prozkoumat své zpravodajství, aby zajistila správnost a úplnost informací o uvedených otázkách. Při náboru a školení novinářů by se měla řídit iniciativami k zajištění lepšího odrážení rozmanitosti v rámci EU. Členské státy jsou v souladu s článkem 14 směrnice EU o elektronickém obchodu (2000/31/ES) vyzývány k přijetí nebo posílení právních předpisů, které se týkají poskytovatelů internetových služeb, s cílem předcházení šíření nezákonných rasistických materiálů.

Praktické iniciativy k potírání islamofobie a podpoře soudržnosti

EUMC vyzývá členské státy k aktivnímu využití příkladů stávajících praktických iniciativ z celé EU, mnohé z nich jsou ve zprávě uvedeny.

EUMC je přesvědčeno, že integrace je oboustranný proces. Mnoho evropských muslimů uznává, že pro zapojení do širší společnosti musí učinit více. Evropští politici vůdci zároveň musejí vyvinout větší úsilí, aby podpořili smysluplný interkulturní dialog a efektivněji řešili otázky rasismu, diskriminace a marginalizace. Klíčovým úkolem je posílit soudržnost společností v Evropě. To znamená respektovat rozmanitost, dodržovat základní práva a zaručit rovné příležitosti pro všechny.

Iniciativy v oblasti vzdělávání

- ✓ V Lucembursku se ministerstvo školství rozhodlo zorganizovat pro studenty posledních ročníků kurs na téma „*instruction religieuse et morale*“ („náboženství a etika“), který se zabývá mezináboženským dialogem a vysvětluje humánní hodnoty nekřesťanských náboženství.

Mezináboženský dialog

- ✓ V Německu bylo zřízeno několik „islámských fór“ s jasným cílem potírání předsudků a obav vztahujících se k muslimské komunitě a podpory zásadní diskuse mezi zástupci muslimských organizací a většinové společnosti. Tato fóra nemají oficiální ráz, byla iniciována nevládními organizacemi.

¹http://www.eumc.eu.int/eumc/index.php?fuseaction=content.dsp_cat_content&catid=3ef0500f9e0c5&contentid=3ef0546396bb5

- ✓ Ve Spojeném království představitelé muslimského, židovského a křesťanského vyznání nedávno založili „*Three Faiths Forum*“ („Fórum tří vyznání“), které organizuje konference, semináře a setkání s národními i regionálními politiky.

Iniciativy měst

- ✓ V Rotterdamu městský úřad finančně podporuje organizaci SPIOR, platformu islámských organizací. Tato organizace, založená v roce 1990, podporuje zájmy muslimů ve městě. Zastupuje 42 subjektů – od 8 etnických komunit po ženské a mládežnické organizace. Důležitým úkolem této organizace byla v nedávné době podpora lepšího porozumění mezi muslimy a zbytkem společnosti. Od února do dubna 2005 zorganizovala Městská rada Rotterdamu devět „islámských debat“, na nichž bylo prodiskutováno několik otázek týkajících se islámu – od výšky minaretů nových mešit po vzdělávání a hospodářskou situaci.
- ✓ Ve Spojeném království vypracovaly orgány místní správy pokyny pro uspokojení pastoračních, náboženských a kulturních potřeb muslimských studentů. Jedny z nejpodrobnějších a nejužitečnějších pokynů byly vyhotoveny v Birminghamu ve spolupráci s centrální mešitou. Místní orgány zpracovaly také správnou praxi při řešení problematiky islamofobie a boji proti jejím projevům. Problematikou náboženského nepřátelství a islamofobie se zabývají i ve své politické dokumentaci.

Iniciativy policie

- ✓ Ve Spojeném království londýnská metropolitní policie (MET) intenzivně spolupracuje s nevládní organizací FAIR (Forum against Islamophobia and Racism, Fórum proti islamofobii a rasismu) a dalšími důležitými organizacemi na kampani „*Islamophobia – Don't Suffer in Silence*“ („Islamofobie – netrpte mlčky“). Tato významná národní kampaň byla zahájena metropolitní policií v roce 2004 s cílem potírání trestných činů páchaných na muslimech, poskytování pomoci obětem islamofobie a zlepšení policejního monitorování islamofobie a vztahů s muslimskou komunitou.

Tato zpráva je doplněna studií s názvem „**Vnímání diskriminace a islamofobie**“, která je založena na podrobných rozhovorech s členy muslimských komunit v deseti členských státech EU. Studie poskytuje stručný přehled názorů, pocitů, obav, frustrací a také nadějí vkládaných do budoucnosti, které má mnoho muslimů v EU společných.